

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quid sit decima, quotuplex, & quo iure solue[n]da. pun. 1

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

TRACTATUS X.
 RELIGIONIS,
 ET
 DISPUTATIO VNICA,
 De Decimis, Primitiis, & Oblationibus,
 PRO O E M I V M.

CONSTANS esse debet solutionem decimarum, primitiarum, & oblationum, tum actum religionis esse, tum actum iustitiæ. Est actus religionis, quatenus fit Ecclesiæ ministris in recognitionem diuini dominij, & suprema excellentiæ. Solutione namque decimarum, & oblationum recognoscimus omnes illos fructus à Deo accepisse, Deumque esse illorum auctorem. Est actus iustitiæ, quatenus fit in sustentationem ministrorum Ecclesiæ debitam. Ministri enim Ecclesiæ nobis spiritualia ministrant, & pro nobis laborant. Debemus ergo illis temporalia suppeditare. Nam qui altari seruit, de altari viuere debet. Hic tractatus vnica disputatione absoluitur, in qua explicabimus, qua ratione decimæ, primitiæ, & oblationes debeantur, & cui, & à quibus, & ex quibus rebus, & sub qua pœna.

P V N C T V M I.

Quid sit decima, quotuplex, & quo iure soluenda,

- 1. Describitur decima.
- 2. Triplex est decima iuxta triplicem differentiam fructuum.
- 3. Iure diuino decimam esse debitam plures affirmant.
- 4. Probabilius est hanc quotam solo iure Ecclesiastico deberi, tamen iure diuino, & naturali debeatur ministris congrua sustentatio.
- 5. Quibus nota fuerit Ecclesia ad imponendum hanc quotam.

Numeratis fructibus decima pars ministris Ecclesiæ applicatur, & hæc vocatur decima; quia est decima pars fructuum: sic Azor. 1. p. instit. moral. lib. 7. c. 34. quæst. 1. Lessius de instit. lib. 2. c. 9. sub. 1. Fagund. de quinque Eccles. præcept. tract. vlt. lib. 1. cap. 1. Suar. tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 9. & seqq. Bonæ. disp. vlt. de præcept. Eccles. quæst. 5. p. 1. & alij referendi.

2. Cùm autem fructus sint in triplici differentia, alij sunt prædiales, quia à prædio proficiuntur; alij personales, quia à persona ipsa, & propria industria ortum habent. Alij verò, qui partim à persona, partim à rebus ipsis habentur: ideo communiter triplex decima à Doctores constituitur. Prima vocatur prædialis ex fructibus agrorum, arborum, piscinarum, molendinorum, locationum ædium, &c. Secunda personalis, quia debetur ex fructibus proueniens ab industria personarum, vt ex negotiationis lucro, ex mercatura, venatione, piscatione, ludo, bello, &c. Tertia mixta, quia ex fructibus acquisitis, partim industria, partim ex prædio prouenit, vt sunt fructus animalium, lana, sacca, caseus, butirum, &c. Hi enim fructus, tum ex piscibus, tum ex animalibus intruente hominum industria in eorum sustentatione pascuntur, ea de causa mixti vocantur: ita communiter Doctores. Hostiens. in princ. huius materia. Nauar. cons. 1. de Decimis. Lessius lib. 2. cap. 39. sub. 3. num. 12. Suar. verò tract. 2. lib. 1. cap. 9. cum alijs, n. 4. sub decima prædiali mixtam comprehendendi posse arbitratu: quia licet maiorem

industriam, & custodiam requirant animalia, quàm agri, & vineæ, vt ex ipsis fructus percipiuntur. Hoc non obest, quominus inter prædiales possint computari: licet enim maior industria requiratur in percipiendis fructibus segetum, quàm arborum: sub eadem tamen diuisione vtraque decima comprehenditur: ita similiter dici poterat de fructibus animalium, & agrorum. Sed quidquid sit de hac quæstione nominis; certum est de omnibus rebus, tam quæ proueniunt ex prædijs, ex agris, & hortis, quàm quæ proueniunt ex animalibus, & ex industria, decimas deberi, nisi aliud consuetudine præscriptum sit, vt constat ex cap. non est, cap. ad Apostolicam, & cap. ex transmissa, cap. pastoralis, de Decimis, & ibi Doctores. Quæ omnia latius in seqq. explicabimus.

3. Difficultas est inter Doctores Theologos, & Canonistas, quo iure decima debeatur. An iure diuino, vel tantum Ecclesiastico? Et quidem certum est tempore legis scriptæ iure diuino deberi decimas prædiales, & mixtas, hoc est ex fructibus terræ, & animalium, vt constat, ex cap. 22. & 23. Exodi: & præcipue ex cap. 57. Levitici. Personales autem debita non erant, quia nullum verbum apparet in his capitibus, ex quo possit clarè colligi debitas esse, ita Soto lib. 9. de instit. quæst. 4. art. 2. Couar. lib. 2. var. cap. 17. num. 3. & seqq. Suar. cum alijs, lib. 1. cap. 9. num. 6. Tempore verò præsentis legis gratiæ affirmant Innocent. in cap. vlt. de Parochiis, & in Rub. de Decimis, Glossa, in cap. 1. de Decimis, in 6. & 16. quæst. 7. Andreas Hiss. de Decimis. S. 2. Rebuff. in tract. de Decimis, quæst. 1. n. 9. & 10. Hostiens. in sum. tit. de Decimis, & alij, quos recenset Couar. lib. 1. cap. 17. præceptum soluendi decimas præcipue prædiales esse de iure diuino à Christo Domino tradito; personales verò decimas multi ex iis tenent solum iure Ecclesiastico. Fundamentum huius sententiæ sumitur ex varijs decretis Pontificum, titulo de Decimis: vbi affirmare videtur Pontifex decimas debitas esse iure diuino, præcipue cap. tua nobis, vbi ait Pontifex. Decimæ quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi præcipit: & cap. Parochianos: ibi, cùm decimæ non ab homine, sed à Deo sint institutæ, tanquam debitum exigi possunt, similia habentur, cap. decimas, vlt. 16. q. 1. & cap. maiores, cap. quinque, quæst. 7.

4. Nihilominus contraria sententia tanquam verè omnino tenenda est: scilicet ex iure diuino, naturali, aut positio non debent ministris Ecclesiæ decimas, sed solum iure Ecclesiastico; debent tamen ex iure diuino, & naturali sustentationem

E
S
T
R
O
L
A
O
C
O
M
I
I

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. 11

Hanc sententiam defendunt communiter Theologi. Sicut 1.9. de iust. q. 4. art. 1. Nauar. cap. 2. l. n. 28. Covar. lib. 1. var. c. 17. à prim. Val. ut. 2.2. disp. 6. q. 5. p. 1. Gutier. lib. 2. canon. q. 2. l. n. 8. Lessius lib. 2. c. 3. dub. 1. n. 6. Suar. cum aliis, tract. 2. lib. 1. c. 10. n. 3. Bonac. de quin. o. Eccles. præcepto. disput. ultim. quæst. unica. p. 1. n. 3. Faguad. tract. de 5. Eccles. præcepto. lib. 1. cap. 1. n. 3. Conclusio habet duas partes. Prima, solo iure Ecclesiastico debent decimas. Secunda, sustentationem ministris Ecclesiæ debent iure naturali. Et hæc secunda pars non indiget probatione. Est enim manifestum fideles teneri alere ministros Ecclesiæ; siquidem eis inferiunt: dignus est enim operarius mercede sua. Prima verò pars, scilicet ex iure naturali, nec positivo. non debent decimas, sed solum Ecclesiastico, sic probatur; quia recta ratio solum dicit sustentationem debitam esse ministris, qui nobis in rebus spiritualibus inferiunt: quod autem hæc sustentatio sic per applicationem decimarum partis fructuum. potius quam octavarum, vel duodecimarum, nulla ratione potest affirmari esse de iure naturæ. Item in lege naturæ nulla fuit obligatio soluendi decimas, ut tradunt D. Thom. 2. 2. q. 87. a. 1. ad 2. Nam licet Abrahamus obtulerit Melchisedech decimas, 1. Gen. non constat ex obligatione fecisse, sed in gratiarum actionem pro victoria obrita: similiter etiam Iacob Genes. 28. Deo promisit cunctorum, quæ ipsi dederit Deus, decimas oblaturus, cum ergo ex voto se intendat obligare, non videtur obligatus esse ex præcepto diuino. Efficitur ergo iure diuino naturali non debent. Et qua ratione inferuntur à fortiori non debent decimas personales iure diuino naturali. Nam tempore legis naturæ nunquam soluta fuerunt, neque ratio dicitur ex iis fructibus decimam partem debent. Quod autem neque iure diuino positivo debeantur, sic probatur. Quia nullibi à Christo domino reperimus hoc præceptum latum de soluenda decima parte fructuum. Nam Paulus, & Euangelistæ solum affirmant ministros Ecclesiæ ex altari viuere debere, & qui nobis spiritualia ministrant, iure carnalia debent, non tamen vnquam assignantur debent illam decimam partem, lex verò antiqua de decimis, & generaliter omnia præcepta tam ceremonialia, quam iudicialia illius legis data populo illi Israelitico, cum fuerint ad tempus, quousque veniret semen, id est Christus, ut ait, Paul. ad Galas 3. veniente Christo cessant. Ergo ex illis sumi non potest argumentum in lege gratiæ tale præceptum esse: præcipue cum ut ait D. Thom. 1. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. & communiter Doctores, nullum est præceptum diuinum, iudiciale, vel ceremoniale, à Christo Domino traditum, nisi illorum, quæ pertinent ad fidem, Sacramenta, & sacrificia. Adde sæpe Ecclesiam eximere aliquos ab obligatione soluendi decimas personales, & prædiales, quæ consuetudine introduci posse hanc exemptionem, ut habetur, cap. in aliquibus. 32. S. fin. de Decimis. Non ergo debentur iure diuino: alias nulla consuetudo prævaleret, neque Pontifex ita facile dispensaret. Efficitur ergo solum iure Ecclesiastico decimas debent. Debent autem iure Ecclesiastico constat, ex decretis adductis in prima sententia, & ex aliis quæ videri possunt, ut de Decimis, & in decreto. 16. q. 1. Quapropter Concil. Trid. sess. 23. cap. 12. mandat excommunicari eos, qui decimas subtrahunt, aut impediunt, neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absolui, quod intelligit Nauar. cap. 22. n. 32. & Lessius dub. 1. num. 3. de iis, qui ante mortem, vel ante tempus, quo tenentur Eucharistiam sumere, restituere possunt: ij enim nisi prius restituant decimas debitas, absolui non possunt.

5. Moria autem, quæ Ecclesia habuit ad imponendam hanc quotam fuit primò ad imitationem legis scriptæ, in qua erat diuinum præceptum de soluenda decima; & quæ de causa dicuntur decimæ iure diuino debent; quia debentur ex constitutione Ecclesiæ lata ad imitationem iuris diuini antiqui: & quia debentur ut res sacræ, & sacris ministris deputatæ dicuntur iuris diuini, sicut res aliæ religiose, quæ à communi vtu separantur, iuris diuini sunt; per quæ soluuntur fundamenta primæ sententiæ. Secundo, mouetur Ecclesia ad imponendam hanc quotam, ne fideles minus gratos se ostenderent, quam iusti legis naturæ, & scriptæ, qui decimas ex fructibus, quos possidebant, obtulerunt; imò potius gratiores; quia maiora beneficia accipiunt à ministris Ecclesiæ: quæ fuit causa assignandi personales; licet in lege naturæ, & scriptæ non deberentur, & præcipue quia multa familia, & ciuitates, ac respubliæ nullum agrum habent, ex quo decimas soluere possint: in lege verò veteri nulla erat familia, quæ agrum non haberet, ex quo decimam solueret. Conueniens ergo fuit hanc quotam assignare, ut sic ad sustentationem ministrorum omnes concurrerent: alias rationes addunt

Lessius cap. 39. dub. 2. &

Suar. cap. 11.

***

Vtrum ex præcepto soluendi decimas habeant ministri Ecclesiæ dominium in decimam partem fructuum, antequam separetur à cumulo.

- 1 Prima sententia negat habere dominium.
- 2 Secunda sententia affirmat dominium directum habere.
- 3 Ante traditionem, non habet Ecclesia ius plenum, & perfectum in illa decima parte.
- 4 Ecclesia habet ius vile in illa decima parte fructuum.
- 5 Parochianus habet dominium proprium, & directum omnium fructuum.
- 6 Si à parochiano fuerint fructus, adhuc probabilis est Ecclesiam decimam debere reddere raptore non resituente.
- 7 Emens fructus indecimas bona fide tenetur, cum ei constat Ecclesiam partem decimam reddere, & poterit aduersus venditorem de pretio agere.
- 8 Ecclesia potest compellere vendentem fructus indecimos ad solutionem decimarum, tametsi emens subeat obligationem decimandi.
- 9 Impediens à venatione, piscatione, aut segetes comburens decimam non debet.
- 10 Non soluens decimam, cum teneatur peccat contra religionem, & iustitiam.

IN hac re est prima sententia affirmans Ecclesiam non habere dominium in decimam partem fructuum, antequam à cumulo separetur, illic aliquo modo tradatur: ita Glossa, cap. modernissime, verbo, sibi vendicent. 16. q. 1. Fedric. Senen. constit. 74. Reboff. tract. de Decimis, quæst. 3. num. 16. & 17. & quæst. 9. n. 4. Bonac. disput. ult. de quinto Eccles. præcepto, quæst. 5. p. 1. in fine. Alexand. Moneta tract. de Decimis, cap. 8. n. 35. Ratio est primò, quia tempore legis antiquæ, fideles non amittebant dominium decimarum, quousque traderent, sed absolute sub eius erant potestate, suæque dicebantur, ut constat Exod. 22. dicitur enim decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere, & si in aliquo loco dicitur decimas esse Dei, scilicet Ecclesiæ, id certe potest intelligi, quia specialiter titulo eas ad suum cultum referuntur: sicut etiam dicuntur primitiæ, & oblationes, ac primogenita esse Dei, cum tamen illorum non habeant ministri Ecclesiæ verum dominium. Secundo, Rex non habet dominium tributorum, quæ sibi debentur, quousque aliquo modo ei tradantur, sed decimæ vocantur tributa, & cum tributis comparantur, c. decima. 19. quæst. 1. & cap. tua nobis de Decimis. Ergo. Tertio, quia si dominium haberet, posset parochus propria autoritate decimas recuperare, quod non est dicendum. Antecedens probatur de eo, qui iniuste ad alienum usurpat, posset dominus eam quomodocumque defendere.

2. Secunda sententia per oppositum extremum affirmat ex hoc præcepto soluendi decimas habere Ecclesiam dominium directum ante separationem in illam partem fructuum, quæ debetur, teneque debitorem decimam soluere, tanquam possessorem rei alienæ, ita Panormit. c. tua nobis, de Decimis, n. 11. & cap. commissum eod. tit. n. 6. adducitque plures pro sua sententia, pro qua ex parte videtur esse Leonard. Lessius, lib. 1. cap. 39. dub. 3. num. 5. & Suar. lib. 1. cap. 36. num. 8. & seq. Faguad. de quinto Eccles. præcepto, lib. 1. cap. 6. num. 3. sine. Præcipuum fundamentum est, quia in e tua nobis, & aliis capitulis, decimæ vocantur esse Ecclesiæ. Sed hoc argumentum non est efficax, cum etiam primitiæ, & alia multa dicantur esse Dei, & Ecclesiæ; quia ad cultum Dei ordinantur, & Ecclesiæ sunt debitas. Secundo, ex cap. decima 26. q. 1. vbi decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, alienas inuasit, vbi Glossa verbo alienas, & verbo inuasit, infert. Ergo ante separationem sunt Ecclesiæ. Efficacius autem probatur ab effectibus: eo quod Ecclesia habeat potestatem recuperandi, & accipiendi decimam partem fructuum, vbi quoque reperitur non esse decimas, etiam si dominus prædij illos omnes vendidisset, cap. pastoralis, de Decimis. Quæ actio intelligitur non potest absque dominio fructuum.

I. Vt ergo veritas hæc intelligatur, & ne in questione de nomine hæreamus, aliquibus conclusionibus totam difficultatem aperiamus. Dico igitur, primò Ecclesia non habet ius plenum directum, & perfectum decimæ, ante quam ei aliquo modo tradatur. Conclusio ex ipsis terminis est manifesta, cui omnes Doctores vtriusque sententiæ assentiunt. Et ratio est. Quia ad plenum dominium requirebatur, ut decima pars non esset permixta, sed separata iam à cumulo fructuum, qui dominio erant reseruatam quousque fiat hæc separatio, Ecclesia non habet ius plenum vendendi aliqua parte illius, cum non sit maior ratio de vna, quam de alia: Hac enim ratione cum duo homines sunt domini aliquid hereditatis, nullus ex illis habet perfectum dominium, & plenum, quia non potest hereditate